

**INSENERIBÜROO "STRATUM"
SÕIDUOHUTUSE TEADUSKESKUS**

**LIIKLUSKÄITUMISE
MONITOOING 2006.a.**

LiMo2006

LÕPPARUANDE III OSA:

Kokkuvõte 2006.a. vaatlustest

Tallinn 2006

SISUKORD:

Sissejuhatus.....	3
1. Liikluskäitumise monitooringu läbiviimine Eestis.....	3
2. Kokkuvõte liikluskäitumise vaatlustest 2006.aastal.....	4
2.1. Liikluskäitumise vaatluste maht ja vaatluskohad.....	4
2.2. Vaatluste kokkuvõte.....	5
2.3. Eesti ja Soome liikluskäitumise monitooringu tulemuste võrdlus.....	9

Sissejuhatus.

1. Liikluskäitumise monitooringu läbiviimine Eestis.

Käesolev aruanne on liikluskäitumise monitooringu (lühidalt LiMo2006) 2006.aastal läbi viidud projekti lõpparuandeks. Liikluskäitumise monitooringu projekti algatas Maanteeamet 2001.aastal ja see oli tollal esimeseks katseks saada usalduslik ja põhjendatud ülevaade liikluskäitumise aspektidest Eestis. 2001.a projekti käigus töötati välja monitooringu läbiviimise meetodika, viidi läbi pilootuuring ning esitati täiemahulise uuringu- küsitluse ja vaatlustulemused. 2002-2005.aastal viidi läbi täiemahuline, väga paljus eelnevale sarnanenud uuring, kusjuures selle peamiseks eesmärgiks oli võrrelda käesoleva aasta tulemusi eelmistel aastatel saaduga.

Ka käesolev uuring järgib üldjoontes varasemate uuringute meetodikat ja teostamise põhimõtteid, kusjuures selle peamiseks eesmärgiks on anda usaldusväärne võrdlus eelmise aasta uuringuga, määramaks trende. Siiski on tellija- Maanteeameti ettepanekul käesolevasse uuringusse sisse viidud olulisi erinevusi võrreldes 2005.aasta uuringuga.

Kui LiMo2005 projekt jagunes kaheks põhiosaks: elanike küsitluseks (liiklejate hinnangu saamiseks) liikluskäitumise üksikute alateemade kohta ja välivaatlusteks tänavatel ja maanteedel, liikluskäitumise tegeliku olukorra selgitamiseks, siis 2006.aastal otsustati küsitlust mitte teostada, selle asemel aga suurendada märgatavalt vaatluste mahtu, tuues sisse uusi vaatlusteemasid.

2006.aasta monitooringu vaatluste osa hõlmab järgmiseid liikluskäitumise valdkondi:

1. fooritulede nõuetest kinnipidamine sõidukijuhtide (a) ja jalakäijate (b) poolt;
2. suunatulede kasutamine;
3. jalakäijale tee andmine reguleerimata ülekäigurajal;
4. sõidukiirus maanteedel;
5. joobes juhtimine.
6. laste turvavarustuse kasutamine;
7. turvavöö kasutamine

Uued vaatlusteemad (2005.aastal teostamata):

8. sõidukiirused linnades
9. mobiiltelefoni kasutamine juhtide poolt;
10. juhtide käitumine raudtee ülesõitudel.

Vaatlusi ei teostatud 2006.aastal sõidutulede (päevatulede) kasutamise suhtes valge ajal, kuna eelmistel aastatel on see näitaja osutunud väga kõrge järgimisega meetmeks.

Kõik LiMo2006 projekti raames läbiviidud uuringud on teostatud võimalikult sarnase meetodika kohaselt, et tagada kahte põhilist nõuet - usaldusväarsust ja võimalust võrrelda erineval ajal tehtud uuringute tulemusi, hindamaks trende. Samas ei ole kõik käesolevas töös kasutatud, kuid erinevate autorite poolt teostatud uuringutulemused aga täielikult omavahel kooskõlas (näiteks vaatlus- ja küsitluskohtade jaotus), kuigi eelnevate aastate uuringud on läbi viidud võimalikult sarnase meetodika põhjal, mis võimaldab hinnata aasta jooksul toimunud muutusi.

Ülalloetletud teemade osas on teemade 6, 7, 9 ja 10 uuringud ja analüüsi on koostanud OÜ Sõiduohutuse Teaduskeskus ja selle tulemused on koondatud käesoleva aruande teise osasse. Kiiruskäitumise teema käsitlemisel maanteedel kasutatakse automaatse mõõtesüsteemi andmeid, viienda alateema käsitlemisel Politsei ameti andmeid, mis põhinevad reidide "Kõik puhuvad!" tulemusi. Kogu uuringu kokkuvõte on toodud aruande III osas.

2. Kokkuvõte liikluskäitumise vaatlustest 2006.aastal.

2.1. Liikluskäitumise vaatluste maht ja vaatluskohad.

Liikluskäitumise vaatluste kogumahu ja vaatluskohtade määramisel on võetud aluseks Tallinna Tehnikaülikooli poolt Maanteeameti tellimusel teostatava läbisõidu uuring (*"Autopargi läbisõit Eestis 2004.aastal"*. Tallinna Tehnikaülikooli Teedeinstituut, 2005).

Uuringu vaatluskohtade valimisel võeti arvesse eraldi maantee- ja linnaliikluse mahu (läbisõit, tuh.km.) osakaal, ning samuti liiklusemahu jaotus erinevate maanteeliikide- põhi- ja tugimaanteedel, aga ka erinevate linnade lõikes.

Tabel 1. Liikluskäitumise vaatluste maht 2006.a.

Alateema	Uuritud liiklejate arv
Punase fooritule nõuete eiramine- juhid	14 392
Punase fooritule nõuete eiramine- jalakäijad	3747
Suunatulede kasutamine	7922
Juhtide käitumine vöötrajal (kontakte jalakäijate ja mootorsõidukite vahel)	1302
Joobes sõidukijuhtimine (Politseiamet)	102 710
Mobiiltelefoni kasutamine	10 022
Juhtide käitumine raudtee ülesõitudel	2808
Turvavahendite kasutamine sõidukites	4140

Liikluskäitumise vaatlused viidi 2006.aastal läbi sügisperioodil (perioodil septembrist kuni novembrini) maanteedel ja linnades- Tallinnas, Tartus, Pärnus, Viljandis, Võrus, Põlvas, Haapsalus, Jõhvis ja Rakveres.

2.2. Vaatluste kokkuvõte

Järgnevas tabelites on toodud liikluskäitumise vaatluste kokkuvõtavad tulemused 2006. ja 2005.aasta uuringu tulemuste kohaselt.

Tabel 2. Liikluseeskirja nõudeid eiravate liiklejate osakaal liikluses 2006.a ja 2005.a. vaatluste tulemusel.

Alateema		2006	2005	Muutus Eestis 2006/2005	2006	2005	Muutus Tallinnas 2006/2005
		Eesti			Tallinn		
Punase fooritule eiramine	Jalakäijad	11	10	-1	16	13	-3
	Juhid	0,9	0,7	-0,2	1,0	0,7	-0,3
Suunatule mittekasutamine		38	27	-11	49	36	-13
Juhtide käitumine vöötrajal	Teeandmise kohustuse eiramine	62	61	-1	66	65	-1
Joobes juhtimine	(joobes + jääknähtudega)	0,9	1,2	+0,3	0,9	0,4	-0,5
Turvavahendite kasutamine	kokku - ei kasuta	26	22	-4	31	32	+1
	juhid - ei kasuta	23	14	-9	28	30	+2
	kaassõitja eesistmel- ei kasuta	20	15	-5	24	29	+5
	tagaistmel- ei kasuta	70	66	-4	63	73	+10
Mobiiltelefoni kasutamine		6	-		8	4	-4
Rdt.ülesõidu reeglite eiramine-	Peatu ja anna teed-märgiga ülesõidud	37	32	-5	-	-	
Kiiruspiirangu eiramine (üle 10 km/h)	V piir=90 km/h	25	23	-2	-	-	
	V piir= 110 km/h	4	3	-1	-	-	

Märkused: 2006.a olukorra halvenemine on tähistatud "-", paranemine "+" märgiga.

Joobes juhtimise osas on Tallinna andmetena kasutatud Põhja Politseiprefektuuri andmeid

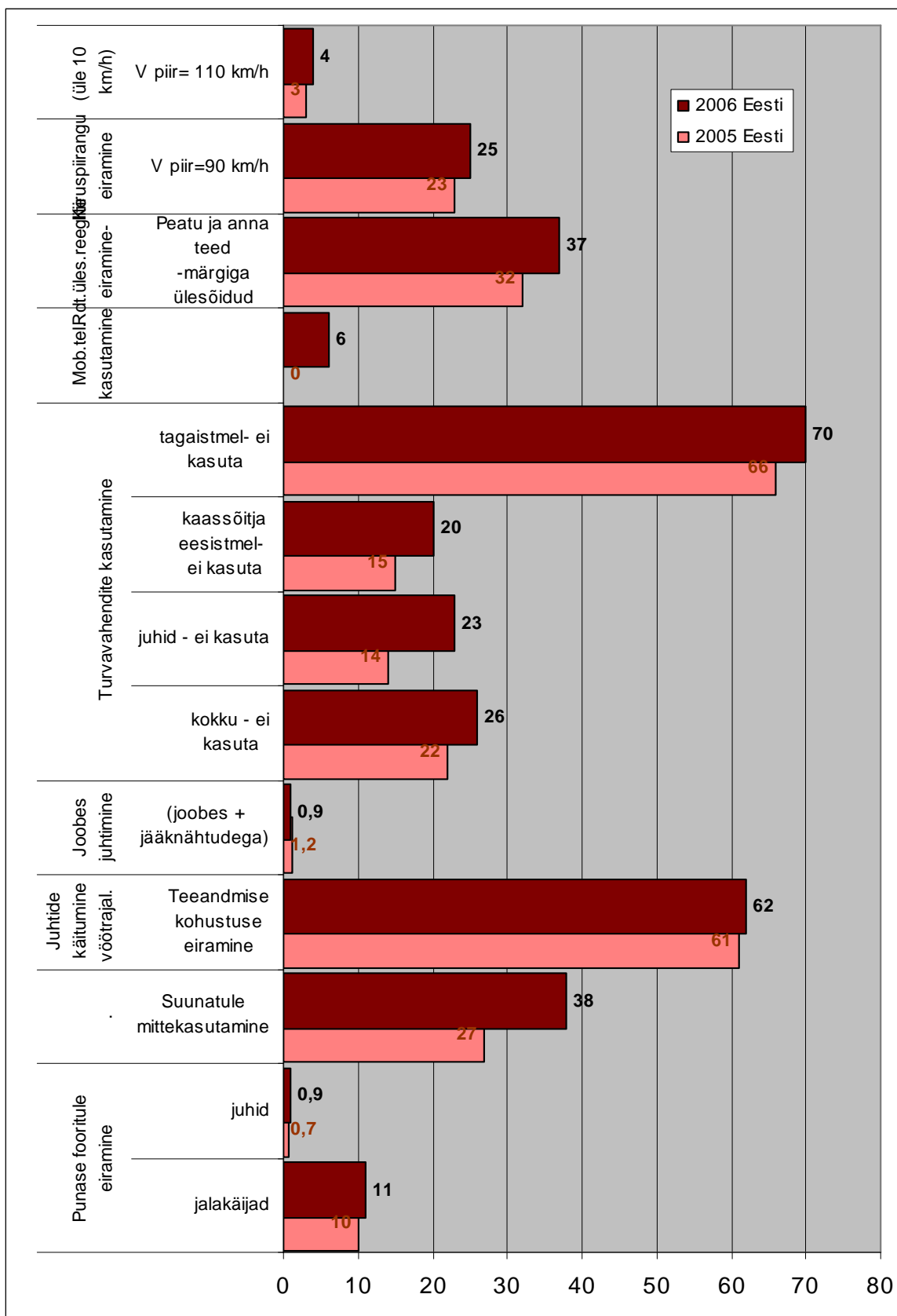
Turvavahendite kasutamisel on Eesti andmed on võrdsustatud asulaväliste teede andmetega

Mobiiltelefoni kasutamise eelmised andmed pärinevad 2002.aastast

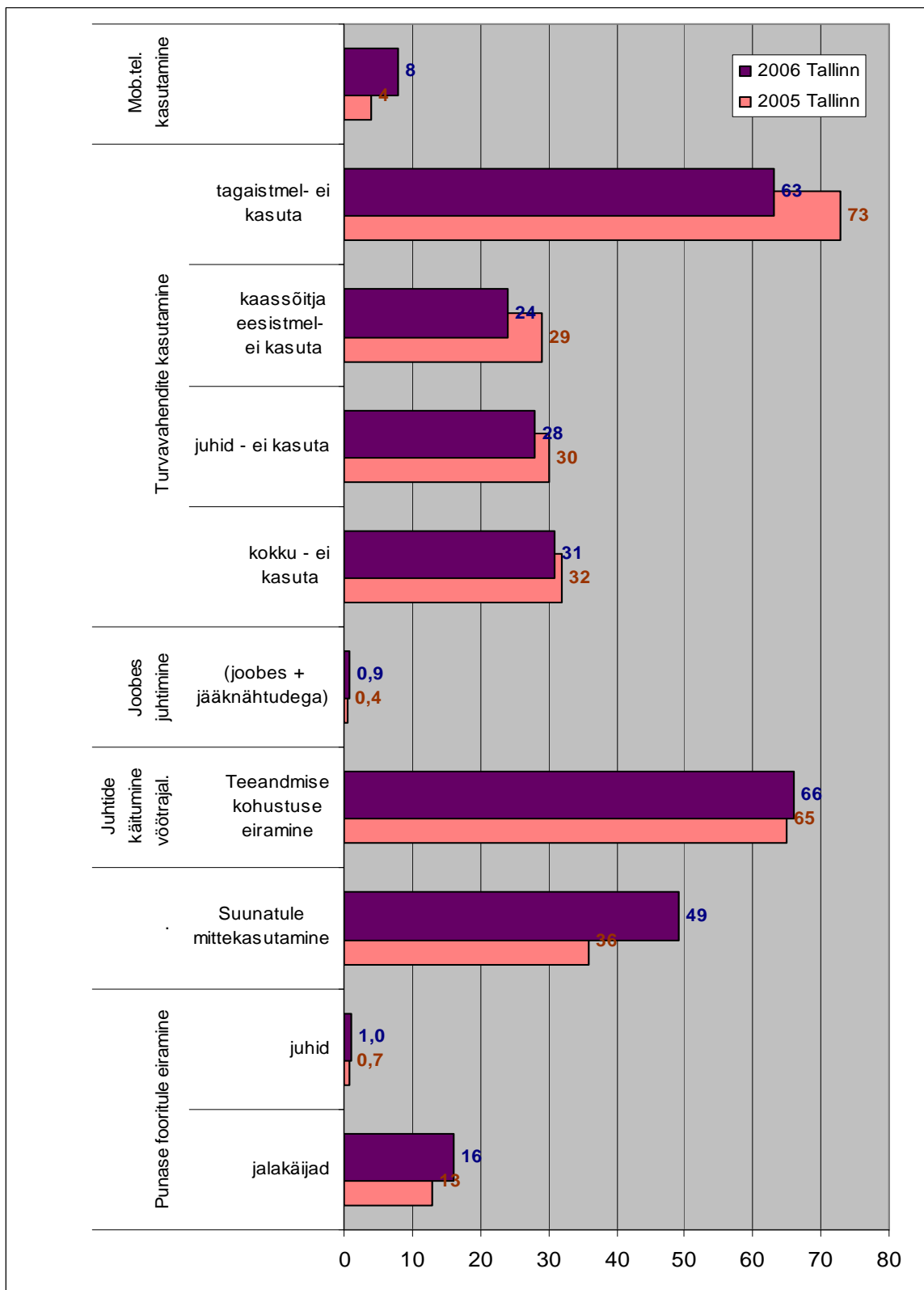
Juhtide raudteeülesõitudel käitumise eelmised andmed pärinevad 2003.aastast

Kui võrrelda 2006.aastal teostatud uuringu tulemusi 2005.a. tulemustega, siis väga suuri erinevusi ei täheldatud, välja arvatud järgmistes osades:

- Jalakäijate punase fooritule järgimise osas on olukord on veidi halvenenud, keskmisest enam Tallinnas;
- Juhtide punase fooritule järgimise osas on tervikuna pisut halvenenud, sealhulgas ka Tallinnas;
- Juhtide käitumine vöötrajal ei ole praktiliselt muutunud;
- Suunatulede kasutamine on märgatavalt halvenenud nii Eestis tervikuna, kuid eriti Tallinnas;
- Joobes juhtimine näitab paranemist, kuid mitte Põhja Politseiprefektuuri haldusterritooriumil;
- Kiiruspiirangutest kinnipidamise osas maanteedel on olukord veidi halvenenud, on suurenenud nii keskmised kiirused, kui kiiruspiirangu ületajate arv;
- Turvavöö kasutamise osas on olukord üldiselt halvenenud, eriti halb on see just tagaistmel turvavöö kasutamise osas. Kuigi viimane näitaja on paranenud Tallinnas, siis üldine kasutustase on siiski väga madal;
- Mobiiltelefoni kasutamine sõidukijuhtimisel Tallinnas on kasvanud peaaegu kaks korda võrreldes 2002.aastaga.
- Juhtide käitumine raudtee ülesõidukohtadel (liikluskorraldusvahendite nõuete eiramine) on halvenenud (võrreldes 2003.aastaga).
- Kiiruspiirangutest kinnipidamine maanteedel on halvenenud ja keskmised kiirused kasvanud.
- Keskmised ühenduskiirused suuremates linnades on aasta-aastalt vähenenud peamiselt just tingituna läbilaskvuse ammendumisest ja ummikutest, kuid samas on märgatav tendents, et neil lõikudel, kus ummikuid ei ole, kasvab ka keskmine kiirus, kompenseerimaks ummikutest tulenevat täiendavat ajakadu.

Joonis 1. Liikluskäitumise muutumine (liiklusreegli eirajate osakaalu %) Eestis 2006-2005.a.

Joonis 2. Liikluskäitumise vaatluste tulemuste võrdlus Tallinnas 2006-2005.aastal (% liiklejaist).

2.3. Eesti ja Soome liikluskäitumise monitooringu tulemuste võrdlus

Soomes on liikluskäitumise projekti ellu viidud ja kümnete aastate jooksul, alates 1992.aastast. Käesolevas töös on kasutatud Soome värskemaid andmeid, mis pärinevad aastast 2005 (*Liikennekäyttätymisen seuranta 2005. Vt. www.liikenneturva.fi*).

Kuna paljud liikluskäitumise monitooringu alateemad on sarnased Eestis teostatuga, siis on nende alateemade osas huvitav teostada ka Eesti ja Soome tulemuste võrdlus, mis ongi esitatud alljärgnevas tabelis:

**Tabel 3. Eesti ja Soome liikluskäitumise võrdlus
Reegli eirajate osakaal (%) liiklusvoos**

Näitaja		2006	2005
		Eesti	Soome
Punase fooritule eiramine	Jalakäijad	11	20
	Juhid	6	21
Suunatule mittekasutamine		38	18
Joobes juhtimine	(joobes + jääknähtudega)	0,91	0,87
Turvavahendite kasutamine	juhid - ei kasuta	23	7
	kaassõitja eesistmel- ei kasuta	20	15
	tagaistmel- ei kasuta	70	22
Kiiruspiirangu eiramine (üle 10 km/h)	V piir=80/90 km/h	25	8
	V piir= 100/110 km/h	4	7

Tulemused näitavad üldjoontes liiklusreeglite eirajate osa erinevuste vähenemise tendentsi Eesti ja Soome liiklejate vahel. Siiski on tähelepanuväärsed mõningad olulised erinevused liikluskäitumises, kus Eesti vastavad näitajad on märgatavalt halvemad kui Soomes. Sellisteks on:

- Suunatule mittekasutamine
- Turvavöö ja laste turvavarustuse kasutamine, eriti tagaistmel;
- Piirkiiruse ületajate osakaal liikluses tavapärase piirkiiruse tingimustes, mis Soomes on 80 km/h Eesti 90 km/h asemel!

**Joonis 4. Eesti ja Soome liikluskäitumise võrdlus
(Protsent liiklejast, kes eirab kehtestatud nõuet).**

